

Etična komisija

SMERNICE ZA PREPREČEVANJE PLAGIATORSTVA

1. Zakaj smernice za preprečevanje plagiatorstva?

Študijska in raziskovalna dejavnost zahtevata stalen stik in tesno povezanost z znanjem ter zamislili drugih ljudi: beremo njihova besedila, poslušamo njihova predavanja, z njimi razpravljamo in njihove misli vključujemo v svoje pisanje. Ob tem sta nujno potrebna spoštovanje njihovega dela ter nedvoumno priznavanje njihovega deleža v našem prispevku. Uporaba teh idej in besedil brez jasne navedbe vira informacij ter deleža in zaslug drugih avtorjev ni dopustna nikjer, še posebej hud prekršek pa predstavlja v akademskem okolju. Te smernice so namenjene izogibanju in preprečevanju tega neetičnega pojava, ki žal ni tako redek.

2. Kaj sploh je plagiatorstvo?

Nekorekten odnos do intelektualne lastnine in njeno prisvajanje, pa naj bo namerno kot kraja ali nenamerno zaradi nepoznavanja in iz površnosti, je eden večjih problemov informacijske družbe, ki se ga mnogo premalo zavedamo. Plagiatorstvo pogosto razumevamo zelo poenostavljeno samo kot kopiranje vsebine drugega dela v celoti ali uporabo izposojenih idej nekoga drugega, vendar izraza *kopiranje* in *izposojanje* nehote prikrivata resnost prestopka.

Plagiatorstvo predstavljajo vsi načini prisvajanja katere koli oblike tujega avtorskega dela in nespoštovanje moralnih pravic avtorja. Po 2. členu Pravilnika o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija¹, ki ga je Senat Univerze v Ljubljani sprejel na 23. seji dne 22. decembra 2015, med te načine uvrščamo zlasti:

- predstavljanje tujega dela kot lastno,
- kopiranje besedila ali drugih vrst avtorskih del, vključno s slikovnim in notnim gradivom, avdioposnetki, avdiovizualnimi deli, računalniškimi programi, skicami, načrti ..., nekoga drugega brez navedbe vira oziroma avtorstva,
- kopiranje stavka in spreminjanje besed v njem brez navajanja vira oziroma avtorstva,
- opustitev grafičnih oblik v navedbi besedila, ki nedvoumno kažejo, da gre za navedek,
- podajanje nepravilnih ali zavajajočih podatkov o viru navedbe.

Iz navedenega izhaja, da je plagiatorstvo goljufija, hotena ali povzročena iz površnosti in pogosto tudi neznanja, ki obsega tako krajo intelektualnega dela nekoga drugega kot tudi kasnejše prikrivanje tega dejstva. Prisvajanje celotnega dela še nekako sprejemamo in razumemo kot plagiatorstvo (npr. t.i. literarna kraja), pri kopiranju in uporabi delov, odlomkov, idej pa se pogosto spozabljam in spregledamo resnost dejanja. Plagiatorstvo namreč predstavljajo vse oblike prisvajanja in nespoštovanja tujega avtorskega dela, zlasti pa

¹ Pravilnik je dostopen na spletnem naslovu <https://www.uni-lj.si/mma/...1.../20160105145944/>.

predstavljanje tujega dela kot lastno. Sem sodi tudi kopiranje oziroma prepisovanje tolikšne količine besedila ali idej iz drugega vira, da predstavljajo večji del novega dela, ne glede na to, ali je vir korektno naveden ali ne.

V največjem številu primerov bi se lahko izognili plagiatorstvu že z ustreznim navajanjem vira, na kar pogosto v resnici pozabljamo oziroma potrebo po tem spregledamo. Za izogib plagiatorstvu najpogosteje zadošča že preprosto priznanje, da je bilo določeno gradivo prevzeto od drugod, in zadostna informacija bralcu, kje lahko uporabljeni vir najde.

3. Zakaj prihaja do plagiatorstva?

Razlogi in vzroki za plagiatorstvo so različni: želja po uspehu in slavi brez truda (v to kategorijo sodi tudi pridobivanje strokovnih in akademskih nazivov), pomanjkanje časa, znanja in sposobnosti za pripravo dobrega dela v zahtevanih rokih in zahtevane kakovosti, nespoštovanje tujega znanja in truda nasploh, osnovno nepoznavanje pravil in norm ustvarjanja, kar je v akademskem okolju že s strokovnega vidika nedopustno, ali pa navadna površnost in z njo povezano opuščanje citiranja, najpogosteje pa se poveže nekaj od teh vzrokov.

Zanimiv fenomen, ki se ga redki zavedajo, je *samoplagiatorstvo*, ki mu ironično lahko rečemo tudi »recikliranje«, in je ponovna uporaba večjega dela povsem identičnega lastnega, že prej objavljenega besedila brez navedbe izvirnega dela. Pravno gledano ni s tem nič narobe, saj avtor ponovno uporabi svoje lastno delo in ga torej ni nikomur ukradel, v akademskih in raziskovalnih sferah pa je seveda zelo neetično, saj mora biti znanstveno in raziskovalno delo izvirno v segmentih, ki niso citirani; enako velja za objave v časopisih. Za besedila informativnega in strokovnega značaja to ne velja, je pa lahko pravno sporno, na primer zaradi prejema avtorskega honorarja za isto besedilo pod različnimi naslovi ali pri dveh založnikih.

4. Kateri so najpogostejši vzroki za plagiatorstvo?

Med najpogostejše razloge za plagiatorstvo uvrščamo:

- Nepoznavanje metodologije raziskovanja in pisanja:
 - Pomanjkanje znanja na področju raziskovanja, predvsem na področju poznavanja metodologije znanstvenega dela in avtorskih pravic.
 - Neustrezno vrednotenje internetnih virov, pri čemer vse prepogosto prevladuje nepisano »pravilo«, da je na spletu vse prosto in dovoljeno uporabljati neomejeno ter brez kakršnega koli navajanja pravega avtorja (t.i. tiho prisvajanje tujega avtorskega dela, najpogosteje slik in videoposnetkov, prav tako seveda celih besedil ali njihovih delov)
 - Neločevanje plagiatorstva in parafraziranja: sprememba ali zamenjava nekaj besed v prisvojenem besedilu ali zamenjava njihovega vrstnega reda v stavku še ni parafraziranje, zato je navedba avtorja izvirnega besedila obvezna. Tudi za korektno parafraziranje sicer velja, da zaradi vsebovanih idej, zamisli potrebuje navedbo vira.
 - Nepoznavanje terminologije, na primer neustrezno razločevanje med avtorskim delom in delom v javni domeni, neustrezna interpretacija, kdaj je neka trditev splošno znano dejstvo.

- Neustrezni lastni zapiski so pogost vir t.i. nenamernega plagiatorstva, ker pisec med študijem in pripravo izpiskov ne evidentira pravilno ali dovolj natančno besedil in avtorjev, iz oziroma od katerih črpa zamisli.
 - Nepoznavanje pravil ustreznega citiranja je najpogostejši vir t.i. nenamernega plagiatorstva, saj neustrezno, nejasno ali nezadovoljivo navajanje pravega avtorja prav tako sodi med plagate, pa čeprav zaradi neznanja.
- Nepoznavanje in nerazumevanje osnovnih konceptov:
 - Plagiatorstvo. V družbi je vse premalo prisotno zavedanje, da plagiatorstvo ni samo prisvajanje celotnega dela, npr. članka ali knjige, in prisvajanje neupravičenega avtorstva nad celoto, temveč tudi nespoštovanje pravic avtorja do posameznih delov njegove stvaritve, tudi posameznega stavka, slike, grafikona, zamisli in podobno.
 - Intelektualna lastnina, avtorske pravice, javna domena. V družbi je vse premalo prisotno zavedanje, da kraja ne obsega zgolj prisvajanja materialnih dobrin, pač pa tudi prisvajanje intelektualnih stvaritev in njihovih sestavnih delov. Vse pogostejši pojav del v javni domeni tudi ne pomeni, da jih ni potrebno ustrezno citirati, saj javna domena posega samo v materialne avtorske pravice, v moralne avtorske pravice pa ne.
 - Splošno znanje. V nekaterih primerih, predvsem v strokovnih in znanstvenih okoljih, je včasih težko razločevati med splošnim znanjem in znanjem, ki je avtorsko zaščiteno. V takem primeru dvoma je potrebno ustrezno citiranje.
 - Spletne informacije niso splošno znanje. Izjemen porast spletnih virov in spletnega objavljanja sta vzbudila do tega brezbrizen odnos in lažen občutek, da so informacije na spletu splošno znanje, kar pogosto ni res. Tudi kolektivne vire (npr. Wikipedija) se citira enakovredno individualnim avtorskim delom. Ob tem opozarjamo na dejstvo, da na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani Wikipedije kot vira v študentskih pisnih izdelkih ni dovoljeno uporabljati.
 - Zunanji vplivi:
 - Pritiski okolja, tekma za štipendije, položaje, službena mesta so pogosto vzrok celo namernega plagiatorstva, saj avtor ob pomanjkanju časa in v tekmi za doseganje (kvantitativnih) strokovnih in znanstvenih ciljev poseže po neetičnih metodah, ki mu ta cilj sicer omogočijo doseči, ob tem pa krši norme z različnimi oblikami plagiatorstva in nespoštovanja avtorskih pravic drugih. Pri tem gre lahko za prisvajanje delov besedil, posameznih slik, tabel in podobno, včasih tudi žal celotnih avtorskih del.
 - Študentska etika in odnos (do) univerze. Zavedanje študentov, da so vstopili v svet akademskega ustvarjanja, kjer veljajo stroga etična merila spoštovanja avtorja in njegovega dela ter ustvarjalnosti, je v različnih okoljih na različni ravni. Na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani pričakujemo, da študentje striktno upoštevajo določila že omenjenega Pravilnika o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojev za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija.
 - Potrošniška mentaliteta na področju znanja in izobraževanja povečuje lažni občutek, da je prisvajanje materialnih dobrin kraja, prisvajanje intelektualne lastnine in nespoštovanje avtorskih pravic pa zgolj neprijetna okoliščina oziroma spodrsljaj, kar seveda ne drži.

- Vplivi osebnosti:
 - Slaba organizacija časa in dela pogosto privedeta avtorja v položaj, ki je bil opisan že zgoraj (pritisk okolja, tekmovalnost ...) in pogojuje tako nenamerno plagiatorstvo (nenatančnost, površnost pri citiranju ali njegovo opuščanje zaradi dolgotrajnega in obremenjujočega iskanja podatkov o viru) kot tudi namerno plagiatorstvo, saj avtor ob pomanjkanju časa in kratkih rokov za oddajo dela poseže po neetičnih metodah, ki mu sicer omogočijo pravočasno oddajo besedila, ob tem pa krši norme z različnimi oblikami plagiatorstva in nespoštovanja avtorskih pravic drugih. Tudi v tem primeru gre lahko za prisvajanje delov besedil, posameznih slik, tabel in podobno, včasih pa tudi celotnih avtorskih del.
 - Moralne in etične norme so v različnih družbenih in poklicnih okoljih na različnem nivoju, ponekod žal tudi vse nižjem. Na tem mestu velja zato še enkrat poudariti, da na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani od študentov pričakujemo striktno upoštevanje določil že omenjenega Pravilnika o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija.

- Kulturni vplivi:
 - Dojemanje in odnos okolja do plagiatorstva. V družbi je vse premalo prisotno zavedanje, da je tudi plagiatorstvo v vsaki obliki vrsta kraje in nespoštovanje osnovnih pravic drugega avtorja. Neustrezno in nepooblaščno kopiranje ter drugo reproduciranje avtorskih del pomeni nespoštovanje njegovih materialnih avtorskih pravic, plagiatorstvo pa posega v njegove moralne avtorske pravice. Pri tem odigra svojo vlogo ustrezna zakonodaja, predvsem pa širša kultura na tem področju. Razlike med različnimi kulturnimi okolji so lahko zelo velike; akademska sfera mora biti in ostati ostalim kulturnim sredinam svetel zgled.

5. Kako odkrivamo plagiatorstvo?

Moralni koncept obsojanja plagiatorstva se je razvil najprej v akademskem okolju, nato še v novinarstvu. Danes je plagiatorstvo akademska sleparija in sramota, v novinarstvu pa kršitev novinarske etike, v obeh primerih z resnimi posledicami. Izrezovanje in ponovna uporaba (t.i. *copy & paste*) dokumentov ali njihovih delov z internetnih strani je postalo v praksi žal fenomen današnjih dni, ki se ga večji del pišočih in drugače ustvarjajočih pogosto sploh ne zaveda oziroma mu pripisuje povsem minorni pomen.

Donedavna so bili za objavljena pisna dela (tiskana in v elektronski obliki) predvsem bralci tisti, ki so, pogosto povsem slučajno, odkrili pojave plagiatorstva, v akademskem okolju najpogosteje načrtno po funkciji ali dolžnosti, npr. uredniki strokovnih in znanstvenih revij, recenzenti ter mentorji. Osnovno orodje pri njihovem delu je bilo predvsem poznavanje že napisanega in opažanja nekaterih posebnosti v besedilu, ki so ga ocenjevali, na primer nenadne spremembe stila, besedišča in podobno. Danes lahko tudi enostavno iskanje krajšega odlomka besedila, nekaj vrstic ali nekaj stavkov, v iskalnih orodjih kot je Google, odkrije podobna ali identična besedila na spletu, če so le bila objavljena v elektronski obliki.

Predvsem za uporabo v akademskem okolju pa obstaja več učinkovitih računalniških sistemov za odkrivanje in s tem tudi preprečevanje plagiatorstva. Vsi delujejo na principu statistične obdelave besedil in njihove primerjave z obstoječo bazo znanja, to je v preteklosti napisanimi

besedili, ki služijo za primerjavo. Ta baza mora biti čim obširnejša, raznolika in predvsem seveda v istem jeziku kot dela, ki jih preverjamo. Prav zato imajo angleško govoreča in pišoča okolja pred nami veliko prednost. Pomembno je spoznanje, da ti sistemi plagiatorstva sami ne odkrivajo, pač pa ocenjevalca opozarjajo na podobne dele besedil in izračunajo odstotek podobnosti, presoja in odločitev, ali gre za plagiat ali ne, pa je prepuščena človeku, navadno profesorju oziroma mentorju, lahko tudi uredniku, če pred objavo članke preverja (in velika večina uredništev resnih časopisov danes to že počne). Ob tem je potrebno opozoriti tudi na dejstvo, da uspešno opravljen preizkus plagiatorstva z računalniškim orodjem še ne pomeni nujno, da ne gre za plagiat. Mogoče je denimo, da se izvorno besedilo, na osnovi katerega bi bilo mogoče izračunati indeks podobnosti, še ne nahaja v relevantni bazi znanja.

6. Kakšne so značilnosti plagiatorstva v akademskem okolju?

Spoštovanje avtorskega dela in dojemanje plagiatorstva kot neetično dejanje je pomemben element akademske integritete, ta pa je prepoznana kot ena temeljnih vrednot akademske skupnosti Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Zato ni naključje, da je izpostavljena tudi v Etičnem kodeksu Ekonomske fakultete. Ustrezno priznavanje avtorstva in njegovega navajanja velja zato za vse člane akademskega okolja in za vse vrste del - od krajših pisnih sestavkov do zaključnih nalog in strokovnih ter znanstvenih objav.

Na Ekonomski fakulteti zato pri pripravi seminarskih nalog, zaključnih strokovnih nalog, diplomskih del, magistrskih del in doktorskih disertacij svoje misli, spoznanja, podatke, ilustracije in podobno jasno ločujemo od misli, spoznanj, podatkov, ilustracij in podobnih prispevkov drugih avtorjev. Navodila za izdelavo pisnih izdelkov študentov Ekonomske fakultete ter številni ilustrativni primeri so na voljo v okviru spletnega mesta Zaključne naloge na Študent-netu Ekonomske fakultete.

Plagiatorstvo samo zakonsko ni sankcionirano in zato ni kaznivo dejanje, lahko pa proti plagiatorju sproži civilno oziroma odškodninsko tožbo avtor oz. nosilec avtorskih pravic. Je pa zato nespoštovanje pravic avtorja oziroma plagiatorstvo nedvomno neetično dejanje, še zlasti v akademskem okolju, ki zato praviloma ne tolerira niti t.i. samoplagiata. Plagiatorstvo je v tem okolju večplastno, na eni strani kot neupravičeno nespoštovanje in prisvajanje avtorstva nekoga drugega, po drugi pa neupravičeno pridobivanje nekaterih drugih koristi, npr. zaključnih listin, nazivov, statusa v tem okolju in podobno.

7. Kako odkrivamo plagiatorstvo in kakšne so sankcije?

Plagiat starejšega, zgolj v tiskani obliki dostopnega dela, se najpogosteje razkrije samo ob uporabi, to je temeljitim študiju, ko načitani bralec prepozna dele nekega drugega besedila ali kot novost predstavljenih zamisli. V preteklosti je bil to tudi edini način preverjanja študentskih izdelkov, ki so ga opravljali mentorji, pri strokovnih in znanstvenih objavah pa uredniki in recenzenti. Zaključne naloge (diplomska in magistrska dela, doktorske disertacije) v nekaj pičlih izvodih navadno niso prišle v širšo javnost in je bilo za večino malo verjetnosti, da bo kdo odkril kaj neprijetnega. Objavljene knjige in članki so bili bolj pod budnim očesom strokovne in znanstvene skupnosti.

V času elektronskega pisanja in objavljanja pa so vsa pisna dela podvržena kontroli že takoj ob oddaji; zaključne naloge na izobraževalnih institucijah, knjige in članki pri urednikih in založnikih. Na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z že omenjenim Pravilnikom vse zaključne naloge ne glede na stopnjo študija in študijski program v Službi za študijske zadeve

ob oddaji v oceno avtomatično preverimo, učitelji pa lahko preverbe izvedejo tudi za seminarske naloge.

In če preverba pokaže, da je nek pisni izdelek plagiat? Nedvomno je to v prvem trenutku in takoj sramota zaradi odkritja nečastnega in neetičnega dejanja, te pa se je v akademskem okolju težko otresti. Glede na način in obseg plagiatorstva lahko sledijo v skladu s pravilniki fakultete in/ali univerze sankcije, tudi odvzem neupravičeno pridobljenega naziva. Po presoji pravega avtorja je glede na obseg in pomembnost plagiiranega dela mogoča tudi osebna odškodninska tožba.

8. Kaj je dopustno, kaj nezaželeno in kaj ni dovoljeno?

Osnovno vodilo akademskega pisanja mora biti, da je strokovno in etično nesprejemljivo kakršno koli prisvajanje tujega avtorskega dela ali njegovih sestavnih delov, zato je treba natančno, pravilno in popolno navajati vse od drugod prevzete podatke in dele besedil. V ta namen je treba že ob pripravah natančno dokumentirati in opremiti s popolnimi in natančnimi podatki o viru vse zapiske in izpiske, saj je kasneje zelo težko ali celo nemogoče poiskati izvorna besedila in odlomke v njih. Isto velja za vse fotokopije in iz spletnih virov shranjena besedila ali njihove dele, vključno s posameznimi slikami, tabelami, grafikoni in podobno. Marsikateri vir, tudi tiskan, je lahko po letu ali več celo nedosegljiv, na osebem računalniku shranjeni članki pa pogosto ne vsebujejo vseh potrebnih podatkov. Ob dolgotrajnem študiju postanejo besedila in misli v njih tako znane, da je vse težje ločevati med prebranimi avtorskimi besedili in t.i. splošnimi dejstvi. Vse to zlahka privede do nenamernega plagiatorstva.

Ustrezno natančno in popolno, strokovno in v skladu z zahtevami institucije, naj bo citirano vsako besedilo, tudi posamezen stavek, ki je prenesen iz dela drugega avtorja. Izgovor, da je tako ali tako samo nekaj besed, ne sme biti izgovor za prilaščanje tujega dela. Na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani pri navajanju bibliografskih virov sledimo t.i. APA stilu oziroma standardu².

Avtorji se, predvsem za pojasnjevanje, opisovanje okoliščin ali ozadja, preteklih dognanj in podobno, pogosto zatekajo k parafraziranju in še raje povzemanju. Oboje je ustrezna in dovoljena oblika podajanja vsebine, ki pa v večini primerov vendarle zahteva navedbo vira, saj praviloma ne gre izključno za povzemanje besed, temveč tudi v njih predstavljenih misli, zamisli, podatkov izvirnega avtorja.

Vključevanje obsežnih delov besedila, tudi v primeru, da so v narekovajih in z ustrezno navedbo vira, ni dovoljeno, prav tako ni akademsko sprejemljivo, da bi bilo novo delo sestavljeno pretežno iz citatov, pa četudi ustrezno navedenih.

Deli prevedenega besedila morajo biti pravilno in popolno opremljeni z navedbo vira, tudi če kot prevod še ni bilo objavljeno in smo ga prevedli sami. Citat mora biti opremljen s podatkom o prevajalcu.

Objava celotnega, skrajšanega ali predelanega avtorskega dela v nobenem primeru ni dovoljena, ker pomeni grobo prisvajanje tujega avtorstva. Izjema je seveda izrecno dovoljenje avtorja v tak poseg, kar pa vpliva na (avtorsko) vlogo osebe, ki ji je bilo tako dejanje dovoljeno (postane avtor predelave).

² Značilnosti stila so predstavljene na spletnem naslovu <http://www.apastyle.org/>.

9. Oblike nekorektnega upoštevanja in navajanja avtorstva

Najenostavnejše navodilo v izogib plagiatorstvu je: vedno, kadar pisec ni v celoti avtor besedila ali njegovega sestavnega dela (poved, grafikon, tabela, slika in podobno), je treba to priznati in jasno navesti zasluge oz. vlogo pravega avtorja. To velja predvsem, kadar uporabimo v svojem delu:

- zamisli, mnenja, teoretična spoznanja nekoga drugega;
- dejstva, statistične podatke, grafikone, risbe, posamezne informacije, ki niso splošno znanje;
- dele govorjenega ali zapisanega besedila;
- parafrazo govorjene ali zapisane besede.

Obsežnejših delov besedila praviloma ne vključujemo v lastno delo niti ob uporabi narekovajev in z navedbo izvirnega avtorja.

Nadopustne in kot plagiat bodo prepoznane zlasti naslednje oblike:

- Pripisovanje svojega avtorstva celotnemu delu, ki ga je po naročilu plagiatorju napisala druga oseba (t.i. *ghostwriter*). To je tudi kaznivo dejanje, za katerega je predvidena najvišja kazen zapor do treh let (KZ-1, 252. člen).
- Neupravičeno pripisovanje svojega avtorstva celotnemu delu nekoga drugega (t.i. popolni plagiat).
- V akademskem okolju tudi oddaja lastnega dela (npr. seminarske naloge, članka) ali njegovih delov brez jasne oznake za različne namene (npr. isti članek dvema založbama, isto besedilo kot seminarska naloga pri dveh predmetih) (t.i. samoplgiat).
- Predstavljanje prevoda celotnega besedila ali njegovega dela kot lastnega oz. brez ustrezne navedbe izvirnega besedila (t.i. prevodni plagiat).
- Prevzem delov besedila, slik, grafikonov in podobno iz tujega dela brez uporabe narekovajev in ustrezne navedbe citiranega dela (najpogostejša oblika plagiatorstva).
- Prevzem delov besedila iz tujega dela z manjšimi spremembami in prilagoditvami (zamenjava nekaterih besed in/ali sprememba njihovega vrstnega reda, preureditev stavka, vrivanje krajših lastnih besedil v tuje) brez jasne navedbe vira (najpogostejša oblika plagiatorstva).
- Tak prevzem besedila, ko pisec vir sicer citira, vendar ne v kontekstu oz. na za to besedilo ustreznem mestu (npr. citat šele v opombi na koncu besedila)..

10. Kako se izogniti plagiatorstvu?

- Uporabite narekovaje vedno, kadar uporabite besedilo, tudi posamezen stavek ali njegov del, iz nekega drugega besedila. To upoštevajte tudi pri študiju in pripravi zapiskov, saj se kasneje pogosto pozabi (plagiatorstvo »iz površnosti«).
- Ne pozabite natančno in pravilno navesti vira te navedbe. Upoštevajte zahtevani stil citiranja in s tem povezane podrobnosti glede na različne vrste dokumentov in zahteve mentorja oziroma institucije.
- Citiranje seveda ni potrebno za t.i. splošno znanje oziroma splošno znana dejstva.
- Prebrano kritično ovrednotite in smiselno povzemite s svojimi besedami ob hkratni navedbi vira.

Slovarček uporabljenih izrazov

avtorska pravica – pravica avtorja, da premoženjsko izkorišča svoje delo, da je priznavan in navajan kot avtor (materialna avtorska pravica, moralna avtorska pravica, male avtorske pravice, velike avtorske pravice)

avtorsko delo – duhovna stvaritev s področja umetnosti, znanosti in drugih področij duhovne ustvarjalnosti ne glede na vrsto, način in obliko izražanja³

avtorstvo – dejstvo, da je oseba izvirni avtor dela

bibliografski citat (tudi: citat, bibliografska navedba, bibliografska referenca, referenca) - navedba bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji v drugem dokumentu, publikaciji zaradi identifikacije citiranega dela, publikacije

citat (tudi: navedek) - besedilo, del besedila, ki je naveden dobesečno

citiranje (tudi: navajanje) - 1. dobesečno podajanje dela drugega besedila, praviloma z navedbo vira; 2. podajanje bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji, npr. citiranje literature

intelektualna lastnina – intelektualna stvaritev, ki se jo lahko zaščiti z avtorskimi pravicami

javna domena – delo v javni domeni lahko uporabi vsakdo, ne da bi moral zaprositi za to pravico ali plačati kakršno koli odškodnino. V elektronskem okolju pogosto dela z licenco CC. Tudi dela v javni domeni je treba ustrezno citirati.

kršitev avtorskih pravic – prilaščanje oz. neupravičeno izkoriščanje materialnih ali moralnih avtorskih pravic nekoga drugega

namerno plagiatorstvo – uporaba celotnega dokumenta ali njegovih delov in njegovo predstavljanje kot lastno delo. Sem sodi tudi kraja obsežnejših zamisli

navajanje (tudi: citiranje) - 1. dobesečno podajanje dela drugega besedila, praviloma z navedbo vira; 2. podajanje bibliografskih podatkov o dokumentu, publikaciji, npr. citiranje literature

navedek (tudi: citat) - besedilo, del besedila, ki je naveden dobesečno

nenamerno plagiatorstvo – površno, nepravilno ali pomanjkljivo citiranje, ki lahko povzroči pri braku napačno sklepanje o pravem avtorju ali onemogoči njegovo prepoznavanje

parafraziranje – preoblikovanje krajšega besedila ali njegovega dela z drugačnimi besedami, stavčnimi konstrukcijami, pogosto zaradi pojasnjevanja oz. lažjega razumevanja

plagiatorstvo - vsi načini prisvajanja katere koli oblike tujega avtorskega dela in nespoštovanja moralnih pravic avtorja oz. predstavljanje njegovega dela kot svoje lastno

poštena raba – nadaljnja uporaba avtorskega dela tako, da so spoštovane vse pravice avtorja

povzemanje – skrajšana predstavitev izvirnega dela besedila, navadno z drugimi besedami in poenostavljeno

priznavanje avtorstva – ustrezno, pravilno in prepoznavno navajanje avtorja in njegovega dela tako, da je povsem jasno, kdo ima zanj zasluge

soavtorstvo – avtorstvo dveh ali več avtorjev istega, v sodelovanju pripravljenega dela

spletno plagiatorstvo – kopiranje in nalaganje celotnih člankov in drugih dokumentov ali njihovih delov (slike, videoposnetki, grafikoni, tabele in podobno) s spleta ter njihovo nadaljnje objavljanje brez ustrezne navedbe avtorja

splošno znano dejstvo – dejstvo, ki ga pozna širši krog ljudi in ga navadno obravnava že večje število strokovnih, znanstvenih del, oz. zanj lahko trdimo, da je splošno znano (npr. Euro je bil uveden v Sloveniji kot uradna valuta 1. januarja 2007)

³ Pravni terminološki slovar. Založba ZRC, 1999.

Viri in literatura

APA Style Central. American Psychological Association. Pridobljeno 2. decembra 2016 s spletne strani: <http://www.apastyle.org/>.

Beran, J. et al. (1999). *Pravni terminološki slovar*. Ljubljana : Založba ZRC.

Burns, A. C. in Bush, R. F. (2000). *Marketing Research*. Upper Saddle River : Prentice Hall.

Etični kodeks. (2015). Ljubljana : Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Pridobljeno 2. decembra 2016 s spletne strani: http://www.ef.uni-lj.si/media/document_files/brosure/eticni_kodeks_1_6_2015.pdf.

Frankfort-Nachmias, C. in Nachmias, D. (2009). *Research Methods in the Social Sciences*. New York : Worth Publishers.

Greenfield, T. (ed.) (2016). *Research Methods for Postgraduates*. London : Arnold.

Gummesson, E. (2000). *Qualitative Methods in Management Research*. Thousand Oaks : Sage Publications.

Navodila za izdelavo zaključnih nalog. (2008). Ljubljana : Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani. Pridobljeno 2. decembra 2016 s spletne strani: http://www.ef.uni-lj.si/media/document_files/izobrazevanje/dodiplomsko/Navodila_za_izdelavo_zakljucnih_nalog.pdf.

Pravilnik o preverjanju podobnosti vsebine elektronske oblike pisnega zaključnega dela študija in pogojih za začasno nedostopnost vsebine pisnega zaključnega dela študija. (2015). Ljubljana : Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani. Pridobljeno 2. decembra 2016 s spletne strani: <https://www.uni-lj.si/mma/...1.../20160105145944/>.

Publication Manual of the American Psychological Association. (2013) (6. Izdaja). Washington : American Psychological Association.

Purdue Online Writing Lab. Purdue University. Pridobljeno 2. decembra 2016 s spletne strani: <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/>.

Saunders, M., Lewis, P., Thornhill, A. (2007). *Research Methods for Business Students*. Harlow : Prentice Hall, Financial Times.

Trochim, W. M. in Donnelly, J. P. (2008). *Research Methods Knowledge Base*. Cornell University. Pridobljeno 2. decembra 2016 s spletne strani: <http://www.socialresearchmethods.net/kb/>.

Zikmund, W. G. (2003). *Business Research Methods*. Mason : Thomson South-Western.